

Sygn. akt III AUa 38/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 grudnia 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach

Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSA Gabriela Pietrzyk - Cyrbus (spr.)
Sędziowie	SSA Lena Jachimowska SSA Witold Nowakowski
Protokolant	Dawid Krasowski

po rozpoznaniu w dniu 18 grudnia 2018 r. w Katowicach

sprawy z odwołania W. K. (W. K.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o rekompensatę

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 2 listopada 2017 r. sygn. akt XI U 881/17

zmienia zaskarżony wyrok i oddala odwołanie.

/-/SSA L.Jachimowska /-/SSA G.Pietrzyk-Cyrbus /-/SSA W.Nowakowski

Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. akt III AUa 38/18

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 16 maja 2017r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział

w S. odmówił ubezpieczonemu W. K. prawa

do rekompensaty podnosząc, że przysługuje ona ubezpieczonym, jeżeli mają okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat.

W. K. w odwołaniu od decyzji domagał się jej zmiany i przyznania prawa do rekompensaty wskazując, że pracował w warunkach szczególnych jako traktorzysta od 1 kwietnia 1968r. do 31 stycznia 1991r.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie

Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach wyrokiem z dnia 2 listopada 2017r. zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał W. K. do emerytury rekompensatę z tytułu wykonywania pracy w warunkach szczególnych, poczynając od 1 maja 2017r.

Sąd I instancji ustalił, iż W. K., urodzony dnia (...), wniosek o emeryturę złożył w dniu 10 marca 2017r., a więc po ukończeniu wieku powszechnego, nie składając również wniosku o rekompensatę do emerytury.

We wniosku z 8 maja 2017r. ubezpieczony domagał się przyznania rekompensaty z tytułu wykonywania pracy w warunkach szczególnych i również na tę okoliczność powołał dwóch świadków. Prawo do emerytury organ rentowy przyznał ubezpieczonemu po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego od miesiąca,

w którym zgłoszono wniosek, tj. od 1 marca 2017r. Kontrolowaną decyzją organ rentowy dokonał przeliczenia świadczenia, uwzględniając do stażu pracy okresy zatrudnienia od 1 kwietnia 1968r. do 29 kwietnia 1970r. i od 14 kwietnia 1972r.

do 31 grudnia 1974r. w Kółku Rolniczym w W. i od 2 stycznia 1975r.

do 30 kwietnia 1977r. w Spółdzielni Kółek Rolniczych w W., natomiast nie uwzględnił okresu pracy w Spółdzielni Kółek Rolniczych

w M. w okresie od 1 maja 1977r. do 30 czerwca 1981r. oraz w Spółdzielni Kółek Rolniczych w S. od 1 lipca 1981r. do 31 stycznia 1991r.

Sąd Okręgowy zauważył, iż sporna kwestia sprowadzała się do ustalenia przesłanek niezbędnych do nabycia prawa do rekompensaty do emerytury określonej w przepisach ustawy z 19 grudnia 2008r. o emeryturach pomostowych.

Dalej Sąd ten wskazał, iż rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli przed 1 stycznia 2009r. ma okres pracy w szczególnych warunkach

lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach

i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat. Rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach

i rentach z FUS. Prace w szczególnych warunkach, których wykonywanie uprawnia

do niższego wieku emerytalnego określone są wykazem A, stanowiącym załącznik

do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach

lub szczególnym charakterze (Dz. U. nr 8, poz. 43 ze zm.) Na podstawie art. 21 ust. 2 ustawy z dnia 19 grudnia 2008r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. nr 237,

poz. 1656) rekompensata nie przysługuje osobie która nabyła prawo do emerytury

na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Sąd I instancji zauważył, iż ustawodawca w ten sposób określił nabycie prawa do emerytury w niższym wieku na podstawie art. 46 w związku z art. 32 lub 39,

art. 50, 50a albo art. 184 lub na podstawie Karty Nauczyciela. W świetle cytowanego przepisu, stanowisko organu rentowego o niemożliwości przyznania rekompensaty ubezpieczonemu z powodu nabycia prawa do emerytury na podstawie przepisów ustawy o FUS jest nieuzasadnione, albowiem ubezpieczony nie nabył prawa do emerytury przy obniżonym wieku emerytalnym lecz z tytułu powszechnego wieku emerytalnego.

Na podstawie zeznań świadków H. S. i L. M.

oraz z wpisów w legitymacji ubezpieczeniowej, dowodzie osobistym i prawie jazdy ubezpieczonego, Sąd Okręgowy ustalił, że ubezpieczony od 30 maja 1969r.

do 31 grudnia 1974r. pracował w Kółku Rolniczym w W. w charakterze traktorzysty, w tym przez okres 2 lat odbywał służbę wojskową (1972-1974).

Od 2 stycznia 1975r. pracował w SKR w W.,

a po reorganizacji w Spółdzielni Kółek Rolniczych (...) i następnie

w Spółdzielni Kółek Rolniczych w D. w charakterze traktorzysty - kierowcy ciągnika. Sporny okres pracy od 1 maja 1977r. do 30 czerwca 1981r. przypadał w Spółdzielni Kółek Rolniczych (...), a po reorganizacji od 1 lipca 1981r. do 31 stycznia 1991r. w SKR. Świadczenie - dyspozytor Kółka Rolniczego

w W. L. M. i traktorzysta H. S. jednoznacznie potwierdzili fakt wykonywania pracy przez odwołującego w charakterze traktorzysty wykonującego prace polowe u rolników, usługi transportowe ciągnikiem U. C-330 zarówno dla rolników, jak również na podstawie umowy z Zarządem Zieleni Miejskiej w S., prace w sezonie zimowym przy odśnieżaniu dróg. Ubezpieczony ponadto po zdobyciu uprawnień do obsługi kombajnu zbożowego V. od 14 maja 1975r. pracował przy pracach polowych, a od 19 maja 1984r. wykonywał te same czynności przy pomocy kombajnu zbożowego B.. Brak jest akt osobowych ubezpieczonego w SKR w M., albowiem spłonęły w wyniku pożaru

w Sp. z o.o. (...) w S., jak również brak jest akt osobowych z SKR

w S., ponieważ po likwidacji w 1991r. nie przekazano akt byłych pracowników do Wojewódzkiego Związku (...) w K., jak również do innego archiwum.

Sąd I instancji, w oparciu o zgromadzony materiał dowodowy uznał,

że ubezpieczony w okresie od 30 maja 1969r. do 31 stycznia 1991r. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace kierowcy ciągnika kołowego - traktorzysty wymienioną w dziale VIII poz. 3 pkt 1 Zarządzenia Nr 16 Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej z 31 marca 1988r. w sprawie stanowisk pracy, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Rozporządzenie Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego oraz wzrostu i rent inwalidzkich dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w wykazie A dział VIII poz. 3 zalicza do prac wykonywanych w warunkach szczególnych - pracę kierowców ciągników i kombajnów, uprawniającą do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku. Wobec wyżej poczynionych ustaleń oraz faktu, iż odwołujący nie nabył prawa do emerytury w niższym wieku mimo, iż udowodnił co najmniej 15-letni okres pracy wykonywanej w warunkach szczególnych, to przysługuje mu z tego tytułu rekompensata do emerytury z powszechnego wieku emerytalnego. Spełnił on łącznie wszystkie przesłanki wymienione w art. 21 ustawy o emeryturach pomostowych niezbędne do nabycia prawa do rekompensaty, poczynając od 1 maja 2017r.

Sąd Okręgowy orzekł na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c.

Apelację od wyroku wniósł organ rentowy.

Organ rentowy zaskarżył wyrok w całości, zarzucając naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz art. 21-23 ustawy z 19 grudnia 2008r.

o emeryturach pomostowych poprzez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegającą na przyjęciu, że ubezpieczonemu przysługuje rekompensata z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

Apelujący wniósł o zmianę wyroku i oddalenie odwołania.

W uzasadnieniu swojego stanowiska organ rentowy podniósł, iż wobec niewątpliwego zatrudnienia ubezpieczonego na stanowisku traktorzysty w rolnictwie jego praca nie może być zaliczona o prac wykonywanych w warunkach szczególnych.

W odpowiedzi na apelację ubezpieczony wniósł o jej oddalenie i zasądzenie

od organu rentowego na swoją rzecz kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym według norm przepisanych.

Rozpoznając apelację organu rentowego, Sąd Apelacyjny ustalił i zważył, co następuje.

Apelacja organu rentowego, zmierzająca do zmiany zaskarżonego wyroku, okazała się zasadna.

Sąd I instancji dokonał bowiem błędnej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego i w sposób nieuprawniony przyjął, że zatrudnienie ubezpieczonego w całym spornym okresie od 30 maja 1969r. do 31 stycznia 1991r. stanowi pracę w szczególnych warunkach, opisaną w wykazie A dział VIII poz. 3 załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, co w konsekwencji spowodowało, iż nieprawidłowo ustalił spełnienie warunków pozwalających na przyznanie mu prawa do rekompensaty w trybie art. 21 ustawy z 19 grudnia 2008r. o emeryturach pomostowych.

Przepis powołanego artykułu przewiduje przyznanie prawa do rekompensaty ubezpieczonemu, jeżeli ma on okres pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat. Sąd I instancji przyjął ten warunek za spełniony, wskazując, iż praca W. K. w charakterze traktorzysty predestynowała go do ubiegania się o taką rekompensatę. Sąd Apelacyjny nie może podzielić tego stanowiska.

Przyporządkowanie przez Sąd I instancji pracy ubezpieczonego, jako pracy kierowcy ciągników i kombajnów, do wykazu A dział VIII poz. 3 cytowanego rozporządzenia, oznaczałoby wykonywanie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w transporcie i łączności. Tymczasem ubezpieczony w całym spornym okresie nie wykonywał wyłącznie takiej pracy, na co wskazywali przesłuchani w sprawie świadkowie, zeznając, iż wykonywał on co prawda usługi transportowe, ale nadto prace polowe, polegające na orce, koszeniu, sianiu, nawożeniu, a w okresie zimowym na odśnieżaniu dróg. Wypada tutaj wskazać, iż specyfika poszczególnych gałęzi przemysłu determinuje przy tym charakter świadczonych w nim prac i warunki, w jakich są one wykonywane, ich uciążliwość i szkodliwość dla zdrowia. Sąd Najwyższy w tezie do wyroku z dnia 19 marca 2012r., wydanym do sprawy II UK 166/11, zam. Lex nr 11711002, wskazywał, iż przyporządkowanie danego rodzaju pracy do określonej branży ma istotne znaczenie dla jej kwalifikacji jako pracy w szczególnych warunkach. Usystematyzowanie prac o znacznej szkodliwości i uciążliwości do oddzielnych działów oraz poszczególnych stanowisk w ramach gałęzi gospodarki nie jest przypadkowe, gdyż należy przyjąć, że konkretne stanowisko narażone jest na ekspozycję na czynniki szkodliwe w stopniu mniejszym lub większym, w zależności od tego, w którym dziale przemysłu jest umiejscowione. Konieczny jest bezpośredni związek wykonywanej pracy z procesem technologicznym właściwym dla danego działu gospodarki.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy, należy wskazać, iż ustawodawca musiał kierować się racjonalnymi względami, umieszczając tego typu prace tylko w dziale transportu i łączności, tworząc w tym celu osobny dział załącznika. Wskazane prace nie znalazły się w dziale X „w rolnictwie i przemyśle rolno-spożywczym”, jak również w dziale XIV „prace różne”. Umieszczenie prac wykonywanych przez traktorzystę i kombajnistę w dziale transportu i łączności łączy szkodliwość pracy nie z faktem prowadzenia tych pojazdów, ale z faktem istnienia obciążeń psychofizycznych związanych z uczestnictwem w publicznym ruchu drogowym. Aktualnym pozostaje stanowisko Sądu Najwyższego, wyrażone w uzasadnieniu do wyroku z dnia 3 grudnia 2013r., wydanego do sprawy I UK 172/13, zam. Lex nr 1467147, wydanego na gruncie podobnego stanu faktycznego,

a stwierdzające, iż „(...) nie można uznać, że praca kierującego ciągnikiem jest zawsze pracą „w transporcie”, nawet jeżeli kierujący niczego nie transportuje, lecz wykonuje przy pomocy ciągnika prace polowe (...)”.

Sąd Apelacyjny w Katowicach wyraził swoje stanowisko w zakresie umieszczenia przez ustawodawcę prac traktorzysty w dziale VIII w wyroku z dnia

25 listopada 2015r., wydanego do sprawy III AUa 2635/14, gdzie wskazał,

iż umieszczenie stanowisk traktorzysty w dziale VIII w transporcie i łączności, mimo ujęcia ich odrębnie od pracy kierowców samochodów ciężarowych, autobusów

i pojazdów specjalistycznych, łączy szkodliwość tejże pracy nie z faktem prowadzenia tychże pojazdów, lecz z faktem prowadzenia tych pojazdów przy uwzględnieniu specyfiki pracy w transporcie i łączności i obciążeń psychofizycznych związanych

z uczestnictwem takich pojazdów w ruchu publicznym. Pogląd ten pozostaje aktualny; nadto Sąd Apelacyjny zgadza się ze stanowiskiem Sądu Najwyższego, wyrażonym w wyroku z dnia 23 lutego 2017r., wydanego do sprawy I UK 43/16, że nie można uznać, że praca traktorzysty jest zawsze pracą „w transporcie” także, gdy kierujący niczego nie transportuje, lecz wykonuje przy pomocy ciągnika rolniczego prace polowe, bądź zajmuje się w czasie zimy odśnieżaniem.

Z przytoczonych wyżej względów trzeba wskazać, iż ubezpieczony nie może uzyskać prawa do rekompensaty w trybie art. 21 ustawy o emeryturach pomostowych w związku z art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. W niniejszej sprawie Sąd Okręgowy nie dokonał prawidłowej analizy materiału dowodowego i błędnie przyjął, że ubezpieczony legitymuje się wymaganym stażem pracy w warunkach szczególnych, świadczonej stale i w pełnym wymiarze.

Biorąc pod uwagę powyższe rozważania, Sąd Apelacyjny, uznając apelację organu rentowego za zasadną, na mocy art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok i orzekł, jak w sentencji.

/-/SSA L.Jachimowska /-/SSA G.Pietrzyk-Cyrbus /-/SSA W.Nowakowski

Sędzia Przewodniczący Sędzia

JR